

PATVIRTINTA
Vilniaus miesto savivaldybės
mero
2026 m. sausio 12 d.
potvarkiu Nr. 955-47/26

**DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO PRINCIPŲ VILNIAUS MIESTO
SAVIVALDYBĖJE IR JAI PAVALDŽIOSE ORGANIZACIJOSE
APRAŠAS**

SANTRAUKA

Šis Dirbtinio intelekto naudojimo principų Vilniaus miesto savivaldybėje ir jai pavaldžiose organizacijose aprašas (toliau – DI naudojimo principai) nustato aiškias taisykles, principus ir atsakomybes, skirtas užtikrinti etišką, skaidrų ir saugų dirbtinio intelekto (toliau – DI) naudojimą visose Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžiose organizacijose – nuo Administracijos iki švietimo įstaigų.

DI naudojimo principai apima:

- Skaidrumo ir paaiškinamumo reikalavimus (viešinimas, prieinamumas gyventojams),
- Saugumo principus, susijusius su įrankių įvertinimu, duomenų apsauga ir saugumo operacijų centro (toliau - SOC) dalyvavimu,
- Treniravimo apribojimus, akcentuojant duomenų kilmę, sandboxes, dokumentavimą ir rizikų vertinimą,
- Mokymų ir raštingumo vystymą, su KPI ir atsakomybės struktūra,
- Švietimo sektoriaus integraciją, įskaitant vadovų atmintinę ir mokinių atsakomybę,
- Intelektinės nuosavybės saugą, draudžiant naudoti saugomus ženklus be leidimo,
- Atsakomybės ir sankcijų struktūrą pažeidimų atveju.

Pridėta:

- Įrankių sąrašas, su naudojimo lygiais: laisvas, su sutikimu, draudžiamas.
- Vadovo atmintinė Švietimo įstaigoms, padedanti diegti DI naudojimo principus praktikoje.

TURINYS

1.	Terminologija	4
2.	Ižanga	4
3.	Pagrindiniai DI naudojimo principai.....	4
4.	Saugumas	5
5.	DI modelių treniravimas	6
6.	DI raštingumo stiprinimas.....	7
7.	DI technologijų vertinimas.....	8
8.	Igyvendinimo stebėseną ir peržiūra	8
9.	Intelektinė nuosavybė ir autorinės teisės.....	9
10.	Generatyvinio dirbtinio intelekto naudojimas švietimo ir ugdymo procesuose.....	10
11.	Priedai	10

1. Terminologija

Dirbtinis intelektas (DI): tai skaitmeninės sistemos ar modeliai, gebantys atlikti užduotis, kurios įprastai reikalauja žmogiškojo intelekto, pvz., prognozavimą, klasifikavimą, kalbos ar vaizdų apdorojimą. DI sistemos dažnai mokomos naudojant didelius duomenų rinkinius.

Generatyvinis dirbtinis intelektas (generatyvinis DI): DI technologijos pogrupis, gebantis sukurti naują turinį (tekstą, vaizdus, garsą ar kodą) remiantis duomenų modeliais, užklausomis ar instrukcijomis.

Generatyvinio DI įrankiai: tai skaitmeninės platformos ar programos (pvz., ChatGPT, Copilot), kuriose įdiegtos generatyvinio DI funkcijos, leidžiančios vartotojams kurti turinį naudojant natūralią kalbą ar kitą sąveikos formą.

Mašininis mokymasis (angl. *machine learning*): tai dirbtinio intelekto šaka, apimanti algoritmus, leidžiančius kompiuteriui išmokti atlikti užduotis remiantis duomenimis, o ne iš anksto sudarytomis taisyklėmis ar instrukcijomis;

Didelės rizikos DI sistema: kaip apibrėžta Europos Sąjungos DI akte – tai DI sistema, kurios veikimas gali turėti didelį poveikį žmonių teisėms, saugumui ar sprendimų priėmimui (pvz., švietime, sveikatoje, viešajame administravime);

Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžios organizacijos – tai Vilniaus miesto savivaldybės valdomos įmonės, kaip jas apibrėžia Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, taip pat Vilniaus miesto savivaldybės biudžetinės įstaigos bei viešosios įstaigos, kurių savininkė ar dalininkė yra Vilniaus miesto savivaldybė.

2. Įžanga

DI naudojimo principai nustato pagrindinius dirbtinio intelekto (DI) naudojimo nuostatus Vilniaus miesto savivaldybės administracijoje ir Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžiose organizacijose, siekiant skatinti **atsakingą, etišką ir saugų DI taikymą** visuose veiklos sektoriuose – nuo viešųjų paslaugų iki administravimo ir švietimo.

DI naudojimo principų tikslas – užtikrinti, kad DI įrankių naudojimas nepažeistų darbuotojų, tiekėjų, gyventojų ar organizacijų teisių, o taip pat būtų suderintas su:

- Duomenų apsaugos (BDAR) reikalavimais,
- Konfidencialios informacijos apsauga,
- Intelektinės nuosavybės teisių laikymusi,
- Techninės ir etinės atsakomybės principais.

Šie DI naudojimo principai yra:

- Visuotino taikymo: taikomi **visiems Vilniaus miesto savivaldybės administracijos darbuotojams ir** Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžioms organizacijoms;
- Nuolat peržiūrimi ir tobulinami;
- Orientuoti į **technologijų naudą**, bet ir jų **saugų bei atsakingą taikymą**.

DI naudojimas yra ne tik technologinis sprendimas, bet ir **viešo pasitikėjimo klausimas**. Todėl organizacijos turi rodyti pavyzdį, kaip integruoti naujas technologijas nepažeidžiant teisių, saugumo ir atskaitomybės principų.

3. Pagrindiniai DI naudojimo principai

Vilniaus miesto savivaldybė taiko skaidrumo principą, kaip vieną pagrindinių dirbtinio intelekto naudojimo sąlygų. Skaidrumas šiuo atveju reiškia, kad gyventojai turi aiškią, suprantamą ir prieinamą informaciją apie tai, kaip veikia DI sprendimai, kokius duomenis jie naudoja, kokius sprendimus priima ir kokią įtaką daro žmonių kasdieniam gyvenimui.

Atviras diegimas

Visi DI sprendimai, kurių poveikis pasiekia išorės naudotojus (pvz., gyventojus, paslaugų gavėjus), turi būti:

- **viešai dokumentuoti**, nurodant tikslą, veikimo logiką ir atsakingus padalinius;
- **įkelti** į [<https://sos.idvilnius.lt/admin/login>] IT produktų katalogą Savivaldybėje;
- prieš pradėdant naudoti – **įvertinti rizikos lygiu** (žiūrėti 4 skyrių apie saugumą);
- Informaciją talpinti įmonės ar organizacijos tinklalapyje, asmens duomenų apsaugos skiltyje.

Prieinamumas

Informacija apie DI sistemas turi būti:

- pasiekama tiek **vidaus darbuotojams**, tiek **gyventojams**, kuriems ji aktuali;
- pateikta **paprasta kalba**, kartu su kontaktu, kur galima kreiptis dėl paaiškinimų;
- jei sistema veikia paslaugose (pvz., pokalbių robotai, e-paslaugos), turėtų būti pridėtas „**Kaip veikia šis įrankis?**“ paaiškinimas.

Paaiškinamumas

Visi DI sprendimai turi būti **paaiškinami – žmonėms suprantamu būdu**.

Rekomenduojama naudoti paaiškinamumo priemonės:

- „kodėl sistema pasiūlė šį atsakymą“;
- „kokie duomenys galėjo įtakoti rezultatą“;
- „kokie yra žmogaus sprendimo įsikišimo taškai“.

Jei naudojamas generatyvinis DI – turi būti aiškiai pažymėta, jog tai ne žmogaus tekstas, o automatizuota generacija.

4. Saugumas

Norint užtikrinti, kad dirbtinio intelekto įrankių naudojimas nepažeistų kibernetinio saugumo, privatumo ir teisinių reikalavimų, kiekviena organizacija privalo laikytis šių sąlygų:

DI produktus darbuotojai gali naudoti **tik po to, kai jie:**

- Susipažino su organizacijos **BDAR reikalavimais, kibernetinio saugumo taisyklėmis, vidinėmis naudojimo instrukcijomis**;
- Gavo **leidimą** iš informacinių technologijų padalinio arba saugumo / atitikties pareigūno (priklausomai nuo organizacijos struktūros);
- Naudoja **tik tuos įrankius, kurie yra įtraukti į organizacijos patvirtintų įrankių sąrašą**.
- **Jei naudojamas DI įrankis neturi korporacinės licencijos**, bet laikomas naudingu organizacijos veikloje, jis gali būti leidžiamas **riboto naudojimo režimu**, t. y. tik tais atvejais, kai nenaudojami asmens ar konfidencialūs duomenys.

Derinimo ir patvirtinimo procesas

- Jei įrankis nėra įtrauktas į organizacijos leidžiamų įrankių sąrašą, jis turi būti įvertintas pagal [įrankio saugumo įvertinimo žingsnius](#).
- Jei organizacija neturi pakankamų saugumo / IT resursų – **derinimas vykdomas su Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Saugumo Operacijų Centro komanda** [užklausa el. paštu –ai@vilnius.lt].

Savivaldybės administracijos darbuotojų veiksmams:

- Savivaldybės administracijos darbuotojai, norėdami naudoti naują DI įrankį, **teikia prašymą Inovacijų ir technologijų grupei**, kuri koordinuoja tolesnį vertinimą ir saugumo patikrą.

Prieš pradėdant naudoti bet kokią naują DI įrankį organizacijos veikloje, būtina:

- patikrinti, ar įrankis atitinka [vidines saugumo ir technologines gaires](#).
- suderinti jo naudojimą su savo **organizacijos IT, kibernetinio saugumo ar atitikties vadovu**.

Jei organizacija neturi tokių resursų, sprendimas **turi būti suderintas su Vilniaus miesto savivaldybės administracijos SOC komanda**, kuri įvertina įrankio saugumą, duomenų naudojimą ir techninį patikimumą.

Papildomos gairės

- Visi DI sprendimai, kurie sąveikauja su asmens duomenimis ar išorės naudotojais, **turi būti įvertinti dėl saugumo incidentų rizikos, atitikties BDAR, ISO/IEC 27001, SOC 2 standartams.**

5. DI modelių treniravimas

DI modelių treniravimas Savivaldybėje ar jos pavaldžiose organizacijose turi būti vykdomas atsakingai, laikantis aukštų duomenų kokybės, saugumo, etikos ir atskaitomybės reikalavimų.

1. Duomenų šaltiniai ir patikimumas

Leidžiama naudoti tik:

- Organizacijos valdomus ir patvirtintus duomenis;
- Viešus duomenis, **tik jei jie gauti iš patikimų šaltinių**, tokių kaip Valstybės duomenų agentūra (VDA), valstybės institucijos ar akademinės institucijos;

Draudžiama naudoti:

- Viešus, nepatvirtintus duomenis iš nekontroliuojamų šaltinių (pvz., GitHub, Reddit, Kaggle) be SOC įvertinimo;

Kai treniravimui naudojami duomenys iš kitų Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžių organizacijų – jų metainformacija turi būti pasiekama per open.vilnius.lt/meta.data.

2. Duomenų apsauga ir anonimizavimas

- Visi treniruojami duomenys turi būti **anonimizuoti** – t. y., pašalinami visi tiesioginiai ar netiesioginiai asmens identifikatoriai [nebent specifinis projektas to reikalauja ir atitinka DI EU aktą].
- Už duomenų paruošimą atsakingas paskirtas **duomenų valdytojas**.
- Prieš pradėdant treniravimą, duomenys įvertinami dėl atitikties **BDAR** ir **ISO/IEC 27001** standartams.

3. Treniravimo aplinka

- Treniravimas vykdomas tik **izoliuotoje, eksperimentinėje aplinkoje (sandbox)**, neprieinamoje išoriniams vartotojams. Išimtyms gali būti daromos tik iš anksto suderinus su Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžia organizacija - ID Vilnius.
- Aplinka negali būti prijungta prie interneto arba debesijos sistemų be saugumo leidimo.
- Rezultatai neperduodami į gamybinę aplinką be vertinimo.

4. Dokumentavimas ir auditavimas

Visi treniravimo procesai turi būti dokumentuoti:

- Duomenų šaltiniai, jų kilmė ir transformacijos;
- Modelio architektūra ir tikslas;
- Naudoti rizikos ir šališkumo vertinimo metodai;
- Ši informacija turi būti saugoma ir prieinama auditui ne trumpiau nei 5 metus.

5. Atskaitomybė

Kiekvienas modelio treniravimo procesas turi būti priskirtas:

- Duomenų valdytojui (atsakingam už teisėtą duomenų naudojimą),
- Modelio prižiūrėtojui (atsakingam už techninę kokybę ir paaiškinamumą),
- Sprendimų peržiūros grupei, jei modelis laikomas aukštos rizikos (žr. 8 skyriuje).

6. Šališkumo ir diskriminacijos prevencija

- Visi modeliai turi būti testuojami, ar jų rezultatai nėra šališki pagal lytį, amžių, tautybę ar kitus socialinius požymius.
- Jei nustatomas šališkumas – modelio naudoti negalima, kol jis neištaisytas arba aiškiai nepaaiškinta jo ribojimo logika.

7. Teisingumo principas

- Modeliai turi būti kuriami taip, kad užtikrintų **vienodas galimybes visiems gyventojams**, nepriklausomai nuo jų socialinės ar ekonominės padėties.
- Modelių taikymo ribos ir poveikio grupės turi būti įvertintos prieš pradėdant naudoti sistemą praktikoje.

6. DI raštingumo stiprinimas

Siekiant sėkmingai diegti dirbtinio intelekto (DI) sprendimus būtina užtikrinti, kad darbuotojai suprastų šių technologijų principus, galimybes, rizikas ir etinius aspektus.

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos bei jai pavaldžios organizacijos privalo sistemingai kelti darbuotojų DI raštingumą, atsižvelgdamos į jų funkcijas, kompetencijos lygį ir atsakomybės sritis.

1. Mokymų poreikių vertinimas

Kiekviena organizacija bent kartą per metus atlieka DI mokymų poreikio analizę, kuri apima:

- darbuotojų funkcijas ir atsakomybę;
- esamą kompetencijos lygį;
- technologinių pokyčių įtaką pareigoms.

Į vertinimą turi būti įtraukti:

- Administracijos darbuotojai;
- duomenų ir saugumo specialistai;
- Programinės įrangos kūrėjai ;
- IT sistemų architektai;
- klientų aptarnavimo ir komunikacijos specialistai.

2. Mokymų programos sudarymas

Organizacijos privalo parengti mokymų programas skirtingiems darbuotojų patirties lygiams:

- Pradedantiesiems: suteikiamos bazinės žinios apie DI sąvoką, galimas taikymo sritis ir poveikį darbo veiklai.
- Vidutinio lygio specialistams: rengiami praktiniai mokymai naudotis DI įrankiais (pvz., pokalbių robotais, automatinio teksto analizės sprendimais, dokumentų santraukomis).
- Pažengusiems specialistams: mokoma apie DI sprendimų kūrimą, duomenų analizę, generatyvinių modelių naudojimą ir strateginį taikymą veikloje.

Visų lygių mokymuose turi būti aptariami šie aspektai:

- DI etika;
- Šališkumo prevencija ir rezultatų poveikio vertinimas;
- Asmens duomenų apsaugos (BDAR) reikalavimai ir kibernetinis saugumas;
- Generatyvinių DI įrankių atsakingas naudojimas ir turinio tikrinimas.

3. Mokymų įgyvendinimo rekomendacijos

- Rekomenduojama naudoti pripažintas mokymų platformas: AI4Gov, LearnAI, Coursera, Microsoft Learn ar kitus šaltinius.
- Savivaldybės administracijos Inovacijų ir technologijų grupė kartu su Organizacijos vystymo grupe gali siūlyti bendrus mokymų paketus ar e. mokymų sistemą.
- Pageidautina organizuoti praktinius mokymus mažomis grupėmis, orientuotus į realius darbo scenarijus.

4. Atsakomybė ir stebėseną

- Už mokymų organizavimą atsako įstaigos vadovas arba paskirtas personalo ugdymo koordinatorius.
- Informacija apie darbuotojų dalyvavimą mokymuose įmonės/organizacijos turi būti fiksuojama žmogiškųjų išteklių arba atitikties sistemose.

Kiekviena organizacija kartą per metus teikia ataskaitą (forma pateikta 8 skyriuje), kurioje nurodoma:

- kiek ir kokio lygio darbuotojų dalyvavo mokymuose;
- kokios programos įgyvendintos;
- kokie mokymų poreikiai numatyti ateinančiam laikotarpiui.

5. Rekomenduojami sėkmės rodikliai (KPI)

- Procentas darbuotojų, kurie per metus dalyvavo bent vienuose DI mokymuose;
- Procentas padalinių, kurie atliko mokymų poreikio analizę;

- Procentas vadovų, supažindintų su DI rizikomis ir sprendimų poveikiu;
- Mokymų turinio aprėptis – ar apima etiką, duomenų apsaugą, paaiškinamumą ir praktinį taikymą.

7. DI technologijų vertinimas

Kad DI sprendimai būtų efektyvūs ir etiški, būtina užtikrinti, jog naudojami duomenys būtų kokybiški, aktualūs, saugūs ir tikslūs. Tai taikoma tiek DI modelių treniravimui, tiek taikomųjų sprendimų palaikymui realioje veikloje.

Duomenų kokybė turi būti vertinama pagal šiuos principus:

1. **Tikslumas ir patikimumas:** Naudojami duomenys turi būti gaunami iš patikimų, aiškiai identifikuočių šaltinių (pvz., valstybinių registrų, savivaldybės sistemų). Jei naudojami išoriniai šaltiniai – jų patikimumas turi būti įvertintas ir dokumentuotas.
2. **Aktualumas:** Duomenys turi būti periodiškai atnaujinami, ypač jei jie naudojami sprendimų priėmimui, prognozėms, ar gyventojų segmentavimui.
3. **Pilnumas:** Naudojami duomenys turi atspindėti pilną poveikslą, kad būtų išvengta algoritminio šališkumo. Trūkstami duomenys turi būti identifikuoti ir, jei įmanoma, kompensuoti.
4. **Suderinamumas:** Duomenys neturi būti prieštaringi skirtinguose šaltiniuose. Būtina užtikrinti vidinį duomenų suderinamumą.
5. **Dokumentavimas:** Kiekvienas DI sprendimas turi turėti dokumentaciją, nurodančią:
 - duomenų šaltinius,
 - rinkimo datas,
 - atnaujinimo grafiką,
 - kontaktinį asmenį, atsakingą už duomenų kokybės priežiūrą.

8. Įgyvendinimo stebėseną ir peržiūra

Norint užtikrinti DI naudojimo principų nuoseklų taikymą ir prisitaikymą prie kintančios technologinės aplinkos, organizacijos turi vykdyti nuolatinę peržiūrą ir teikti reguliarias ataskaitas apie DI sprendimų taikymą.

Atsakingas asmuo

Kiekviena Vilniaus miesto savivaldybei pavaldi organizacija turi paskirti atsakingą asmenį arba padalinį, kuris rūpintųsi:

- DI projektų koordinavimu ir priežiūra organizacijoje;
- informacijos kaupimu apie naudojamus įrankius, poveikį ir rizikas;
- metinės ataskaitos rengimu.

DI naudojimo principų keitimai gali inicijuoti

Vilniaus miesto Inovatyvaus miesto darbo grupė (IVDG), Inovacijų ir technologijų grupė arba miesto vyriausiasis Administracijos patarėjas (CTO). Atnaujinti DI naudojimo principai tvirtinama Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus. Peržiūra gali būti vykdoma ne tik kasmet, bet ir atsižvelgiant į reikšmingus pokyčius technologinėje, teisinėje ar socialinėje aplinkoje, susijusioje su DI taikymu.

DI naudojimo principų peržiūra

DI naudojimo principai turi būti peržiūrima **ne rečiau kaip kartą per metus**, atsižvelgiant į:

- technologinius pokyčius;
- Europos Sąjungos teisės aktų pakeitimus (pvz., DI aktą);
- atliktų auditų rezultatus;
- darbuotojų, vartotojų ir gyventojų atsiliepimus.

DI naudojimo principų peržiūrą koordinuoja **Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Inovacijų ir technologijų/ SOC komanda**, įtraukiant pavaldžių įmonių atstovus.

Metinės ataskaitos

Kiekviena organizacija privalo iki **vasario 1 d.** pateikti **metinę DI naudojimo ir mokymų organizavimo ataskaitą** Vilniaus inovacijų darbo grupei ir Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Inovacijų ir technologijų grupei. Pateikiama užpildant šią formą:

<https://forms.office.com/e/usucU98hDR?origin=lprLink>

Ataskaita turi apimti:

- naudotus DI įrankius ar sistemas (vidinius ir išorinius);
- pagrindinius naudojimo atvejus (use cases);
- pastebėtas problemas, klaidas ar rizikas;
- atliktus mokymus, auditus, incidentų skaičių;
- planuojamus pokyčius ar naujus eksperimentus.

9. Intelektinė nuosavybė ir autorinės teisės

Naudojant generatyvinio dirbtinio intelekto įrankius (tekstui, vaizdams, garsui, kodui ar video), būtina užtikrinti, kad būtų paisoma autorių teisių, prekių ženklų apsaugos ir intelektinės nuosavybės principų.

Jeigu sugeneruotame turinyje atsiranda registruoti prekių ženklai, logotipai, firminiai pavadinimai ar stilių imitacijos, toks turinys negali būti naudojamas organizacijos veikloje be išankstinio leidimo arba suderinimo su teisėtais prekių ženklų atstovais.

Taip pat būtina įsitikinti, kad DI įrankiu sugeneruotas turinys nekopijuoja saugomų autorių kūrinių – tiek stilistiškai, tiek semantiškai. Ypač tai svarbu tais atvejais, kai generuojami vaizdai, imituojantys žinomų menininkų ar organizacijų vizualinę kalbą, garsiniai fragmentai, kurie atkartoja komercinį turinį, arba tekstai, parašyti specifiniu autorių stiliumi.

Rekomenduojama naudoti tik tuos generatyvinius DI įrankius, kuriuose aiškiai nurodoma turinio naudojimo licencija bei (ar) įrankio treniravime naudoti autorių teisėmis saugomi šaltiniai.

Pavyzdžiui, jei įrankis sugeneruoja vaizdą, kuriame atsiranda „Nike“, „Apple“ ar „Vilnius 700“ logotipas ar jų imitacija, toks turinys negali būti naudojamas išorinėje ar vidinėje organizacijos komunikacijoje, kol nėra gautas oficialus leidimas.

Kiekvienas darbuotojas, naudojantis generatyvinio DI įrankius turinio kūrimui, atsako teisės aktų nustatyta tvarka už turinio teisėtumą, tikslumą ir atitiktį autorinėms teisėms bei prekių ženklų apsaugos reikalavimams.

Jei sugeneruotas turinys naudojamas organizacijos vardu – atsakomybė tenka turinį patvirtinusiui padalinio vadovui arba projektą įgyvendinusiui asmeniui, kuris pateikė jį viešai ar naudojo išorinei komunikacijai.

Kilus ginčui ar pažeidimui, turinio naudotojas privalo pagrįsti, kad buvo naudojamas leidžiamas įrankis, įvertinta autorių teisių rizika DI naudojimo principų pažeidimų pasekmės ir autorystės atsakomybė.

Dirbtinio intelekto naudojimo principai yra privalomi visiems Vilniaus miesto savivaldybės administracijos darbuotojams ir savivaldybės pavaldžioms organizacijoms. Bet koks šios DI naudojimo principų pažeidimas gali turėti rimtų organizacinių, teisinių ar reputacinių pasekmių.

Pažeidus šiuos DI naudojimo principus, gali būti taikomos tokios pasekmės kaip papildomi privalomi mokymai, laikinas ar nuolatinis DI įrankių prieigos apribojimas, tarnybinės nuobaudos, įspėjimas, laikinas nušalinimas nuo pareigų, darbo santykių nutraukimas ar kitų teisinių veiksmų inicijavimas. Priemonės parenkamos proporcingai pažeidimo sunkumui ir pasekmėms.

Taip pat svarbu pabrėžti, kad generatyvinio dirbtinio intelekto įrankiai negali būti laikomi kūrinio autoriais. Asmuo, naudojantis tokius įrankius, privalo prisiimti visą atsakomybę už galutinį kūrinį, net jei dalis jo buvo generuota automatiškai. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijų publikavimo etikos principais, autorius negali generatyvinio DI įvardyti kaip bendraautoriaus. Autorius lieka visiškai atsakingas už kūrinio turinį, autentiškumą ir galimus publikavimo ar etikos pažeidimus.

Ši nuostata taikoma ne tik moksliniams ar viešai publikuojamiems kūriniais, bet ir visam generatyvinio DI turiniui, kuris naudojamas organizacijos vardu – pranešimuose, dokumentuose, viešose kalbose ar paslaugų aprašymuose.

10. Generatyvinio dirbtinio intelekto naudojimas švietimo ir ugdymo procesuose

DI naudojimas ugdymo veiklose

Švietimo ir ugdymo įstaigų darbuotojai gali naudoti dirbtinio intelekto įrankius mokymo ir ugdymo procesuose, jei šie įrankiai prisideda prie ugdymo tikslų įgyvendinimo ir atitinka Vilniaus miesto savivaldybės etikos, duomenų apsaugos ir viešumo principus.

Mokytojai yra skatinami eksperimentuoti su DI įrankiais, kad pamokos ir užsiėmimai taptų interaktyvesni, geriau pritaikyti skirtingiems mokymosi stiliams ir padėtų geriau įsisavinti mokomąją medžiagą.

DI įrankiai gali būti naudojami tokioms veikloms kaip:

- mokymo turinio kūrimas ar atnaujinimas;
- individualizuotų rekomendacijų teikimas mokiniams;
- problemų sprendimo ar duomenų analizės užduočių generavimas;
- interaktyvių užduočių sudarymas ir personalizavimas.

Pedagogai turi aiškiai nurodyti mokiniams, kaip, kokiomis ribomis ir koku tikslu DI įrankiai gali būti naudojami ugdymo procese. Tokia informacija turi būti aptariama žodžiu pamokose ar aiškiai nurodoma kurso ar dalyko aprašuose.

Ugdymo įstaigų darbuotojai turi suprasti generatyvinio DI veikimo principus, jo naudą ir rizikas, įskaitant šališkumą, netikslumus, etinius ir duomenų apsaugos klausimus. Pedagogams skirti mokymai turi apimti tiek techninius įgūdžius, tiek teises ir etines DI taikymo gaires.

DI naudojimas mokymo procese

Mokiniai gali naudoti DI įrankius savo ugdymo procese, jei tai leidžia ugdymo įstaigos darbuotojai, nebent konkrečiose užduotyse, veiklos gairėse ar tvarkose aiškiai nurodyta kitaip. Kiekvienas ugdymo procesas turėtų turėti aiškias DI naudojimo taisykles, kad mokiniai suprastų, kokiais atvejais DI priimtinas kaip pagalba, o kada tai laikoma pažeidimu ar netinkamu naudojimu.

Atsakomybė už DI pagalbą parengtus darbus

Generatyvinio dirbtinio intelekto įrankiai negali būti laikomi darbų autoriais. Mokiniai yra atsakingi už visą medžiagą, kurią jie pateikia kaip savo darbą, net jei ji sukurta naudojant DI.

Kiekvienas mokinys turi:

- patikrinti DI įrankio pateiktą turinį;
- koreguoti netikslumus ir įsitikinti, kad darbas atitinka ugdymo tikslus;
- užtikrinti, kad DI nebuvo naudojamas, kai tai aiškiai uždrausta.

Naudojant DI užduotyse, kur tai draudžiama, bus laikoma akademinio sąžiningumo pažeidimu ir vertinama pagal ugdymo įstaigos vidaus taisykles bei numatytas sankcijas.

11. Priedai

Priedas Nr. 1 – DI įrankių sąrašas

Šis sąrašas nurodo leidžiamus ir draudžiamus naudoti generatyvinio dirbtinio intelekto (GenDI) įrankius ir sistemas Vilniaus miesto savivaldybės administracijoje, jai pavaldžiose įstaigose ir organizacijose. Įrankių naudojimas turi atitikti saugumo, privatumo, paaiškinamumo ir atsakomybės principus.

Leidžiamas naudojimas su apribojimais

Tam tikri generatyvinio DI įrankiai gali būti naudojami Vilniaus miesto savivaldybės įstaigose **be verslo (korporacinių) licencijų**, jei jie:

- naudojami **tik viešam / neutraliam turiniui kurti** (pvz., idėjoms generuoti, bendrinei formuluotei);
- **neturi prieigos prie jokių asmens duomenų;**

- **nesinaudoja vidiniais dokumentais** ar informacija, kuri gali atskleisti:
 - dokumentų numerius ar nuorodas,
 - adresus, asmens kodus, kontaktinę informaciją,
 - savivaldybės vidaus procesų detales.

Tokiu atveju:

- įrankiu **galima naudotis individualiai (laisvu pasirinkimu),**
 - bet jame **draudžiama įkelti, kopijuoti ar įrašyti bet kokią vidinę ar asmeninę informaciją.**
- Atsakomybė už saugų tokio įrankio naudojimą tenka naudotojui ir jo padalinio vadovui.

1. Centralizuotai leidžiami įrankiai (per savivaldybės sprendimą)

- **ChatGPT (OpenAI)** – tik su „Team“ arba „Enterprise“
- **Microsoft Copilot** – integruotas į savivaldybės administracijos „Microsoft 365“ aplinką, naudojamas su vidaus duomenimis.
- **Google Gemini for Workspace** – leidžiamas tik Vilniaus miesto savivaldybės organizacijoms, kurios naudoja oficialią savivaldybės suderintą Google infrastruktūrą.
- **Claude.ai (Anthropic)** – leidžiamas tik verslo planuose ir testuojamas tik per Inovacijų ir technologijų grupę.
- **DALL·E (OpenAI per ChatGPT arba Bing)** – vaizdų generavimui, tik jei naudojami ne su prekių ženklais ar konfidencialia informacija.

2. Įrankiai, leidžiami su vidaus sutikimu / vertinimu

- **Miro AI, Notion AI, GrammarlyGO, Canva Magic Write** – leidžiami naudojimui, jei:
 - veikia pagal saugią licenciją (be duomenų treniravimo);
 - nėra naudojami konfidencialiai informacijai.
- **Github Copilot / CodeWhisperer, Cursor.com** – leidžiami IT komandose ar edukacinėje aplinkoje, tik su dokumentuotu valdymu.

3. Įrankiai, kuriems reikia išankstinio leidimo / rizikos vertinimo

- Bet kuris GenDI įrankis, kuris:
 - generuoja el. laiškus / dokumentus automatiškai organizacijos vardu;
 - priima sprendimus be žmogaus peržiūros;
 - jungiasi prie duomenų bazių, dokumentų valdymo sistemų ar informacinių sistemų (pvz., SODRA, ESPIS, išmanieji CMS);
 - siūlo automatizuotą sprendimų priėmimą gyventojams.

Tokiems įrankiams privalomas vertinimas: saugumo, duomenų apsaugos, techninio suderinamumo ir etikos.

4. Draudžiami naudoti įrankiai

Draudžiama naudoti šiuos įrankius darbo ar viešojo savivaldybės veikloje:

- **Nemokamos anoniminės GenDI platformos**, kurios:
 - neturi duomenų privatumo kontrolės;
 - naudoja naudotojų duomenis be sutikimo;
 - neturi aiškos atsakomybės struktūros.

Pvz.: DeepSeek

5. Atnaujinimas

Šis sąrašas **peržiūrimas ne rečiau kaip kartą per 6 mėnesius** Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Inovacijų ir technologijų grupės komandos. Kiekviena Vilniaus miesto savivaldybės pavaldi organizacija gali turėti savo papildomą sąrašą, paremtą šio priedo struktūra, bet negali leisti naudoti įrankių, kuriems aiškiai taikomas draudimas.

Priedas Nr. 2 – Švietimo įstaigų vadovo atmintinė dėl DI naudojimo

Ši atmintinė skirta padėti mokyklų, darželių ir kitų švietimo įstaigų vadovams taikyti **Dirbtinio intelekto naudojimo principus Vilniaus miesto savivaldybėje ir jai pavaldžiose organizacijose (toliau - DI naudojimo principai)** savo įstaigoje.

1. Ar švietimo įstaiga turi taikyti šiuos DI naudojimo principus?

Taip. Jei įstaiga yra:

- pavaldi Vilniaus miesto savivaldybei,
- arba finansuojama iš savivaldybės biudžeto, ji **privalo laikytis DI naudojimo principus** visus punktus, įskaitant mokymą, turinio kūrimą, saugumą ir atsakomybę.

2. Pagrindiniai veiksmai vadovui

- **askirkite atsakingą asmenį** už DI taikymą įstaigoje (pvz., IT specialistas, pavaduotojas ugdymui). **Peržiūrėkite DI naudojamus įrankius** įstaigoje – ar jie atitinka saugumo, duomenų apsaugos ir leidžiamų sąrašą.
- **Informuokite mokytojus ir kitus darbuotojus**, kad generatyvinio DI naudojimas turi būti:
- etiškas,
- atviras mokiniams,
- pritaikytas ugdymo tikslams.
- **Užtikrinkite, kad mokiniai žinotų, kada galima ir kada negalima naudoti DI.**

Tai turi būti aptarta per pamokas, įrašyta užduočių sąlygose ar kurso aprašymuose.

3. Ką daryti, jei naudojamas naujas DI įrankis?

- Įvertinti, ar įrankis saugus (privatumo politika, duomenų srautai).
- Jei neturite IT ar saugumo specialisto, kreiptis į Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Inovacijų ir technologijų grupę dėl patikros.
- Nenaudoti jokių DI įrankių, kurie nėra leidžiami ar nebuvo vertinti.

4. Kaip valdyti atsakomybę už DI pagalbą sukurtą turinį?

- DI negali būti laikomas autoriaus atitikmeniu.
- Atsakomybė tenka mokytojui arba mokiniui, kuris panaudojo DI turinį.
- Turinys turi būti patikrintas ir koreguotas žmogaus.

5. Pažeidimų pasekmės

- DI naudojimas pažeidžiant DI naudojimo principus (pvz., plagijatas, neleidžiamas sprendimo automatizavimas, prekių ženklų panaudojimas be leidimo) bus vertinamas kaip:
 - akademinio sąžiningumo pažeidimas (moksleiviui),
 - darbo pareigų pažeidimas pagal vidaus taisykles (darbuotojui).

DI naudojimo principų rengimo darbo grupė:

Eil. nr	Organizacija	Vardas	Pavardė	Pareigos	Vaidmuo rengiant DI naudojimo principus
1.	Vilniaus miesto savivaldybė	Dalius	Kazlauskas	Vilniaus miesto CTO	Iniciatorius ir rengėjas
2.	Vilniaus miesto savivaldybė	Jonas	Pidkovas	Grupės vadovas	Rengėjas
3.	Vilniaus miesto savivaldybė	Greta	Šarkovaitė	IT sistemų administratorė	Rengėja
4.	Vilniaus miesto savivaldybė	Gerdas	Giedrimas	Produktų vadovas	Rengėjas